

דף כ"ז

מביאה הגמרא שנחלקו לעניין עד זומם. אביי אמר אם העיד בתשרי והוזה בניסן, כל עדויות שהעיד פסולות שהתברר שהיה רשע. ורבא אמר, מיכן ולהבא הוא נפסל, הואיל והוא חידוש שסומכים על העדים השניים ולא על הראשונים, אין לך בו אלא משעת חידושו ונפסלים מאן ולהבא. ויש אומרים שגם רבא סבר כאביי, אלא שלטעמו הוא נפסל רק מכאן ולהבא, משום הפסד לקוחות שלקחו שדות והחתימו עדים אלו, וכעת שטרותיהם פסולים. שואלת הגמרא, ומה ההבדל להלכה בין שני הלשונות בטעמו של רבא? עונה הגמרא, ששני כיתות עדים העידו נגד העדים הראשונים והזימום. משום חידוש אין שהרי יש שנים כנגד אחד. ואילו הפסד לקוחות יש ולכן פסולים מכאן ולהבא. או שהעידו המזימים שהעדים הראשונים נפסלו כגזלנים מתשרי. משום חידוש אין שהרי פסולים ממילא. ואילו הטעם משום הפסד לקוחות קיים ולכן יפסלו רק מלהבא.

ואמר רבי ירמיה מדיפתי, רב פפי עשה מעשה כרבא. אולם מר בר רב אשי אמר, הלכה כאביי, ובכל ההלכות שביע"ל קג"מ⁴¹² הלכה כאביי.

דנה הגמרא לענין עדות לגבי מי שאוכל נבילות. אוכל נבילות לתיאבון פסול ולהכעיס מח' מומר אוכל נבילות לתיאבון, דברי הכל פסול

שהרי אוכל כדי לחסוך בממון וכיון שעובר על איסור משום תאות ממון נקרא כרשע של חמס. ומי שאוכל נבילות כדי להכעיס, אביי אמר פסול משום שהוא רשע, והתורה אמרה "אל תשת רשע עד". ורבא אמר כשר, שהתורה פסלה רק עד העובר על איסור שנקרא בו רשע משום חמס. שואלת הגמרא, והרי שנינו, "אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד", אלו גזלנין ומועלין בשבועות. ולכאורה הפסולים בשבועות זה בין בשבועות ממון ובין אלו שנשבעים על שבועת שוא, ואפילו שאין זה רשע של חמס. וקשה על רבא? עונה הגמרא, כוונת הברייתא שנחשדו בשבועת ממון והכוונה בלשון רבים על כלל השבועות. עוד שואלת הגמרא ממה ששנינו, "אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד" אלו גזלנין ומלוי רביות. הרי שדווקא אלו שעוברים משום ממון נפסלו לעדות, ולא אלו שעוברים על נבילות לתיאבון, ונשארה הגמרא בקושיא על אביי.

החשוד על הקל האם כשר להעיד על החמור
אומרת הגמרא שלכאורה כבתר תנאים נחלקו בזה. ששנינו עד זומם פסול לכל התורה כולה, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, במה דברים אמורים? שהוזה בדיני נפשות שכיון וחשוד

412 יאוש שלא מדעת באלו מציאות (ב"מ ד' כא:) עד זומם הכא לחי העומד מאיליו בפ"ק דעירובין (ד' טו.) קידושין שלא נמסרו לביאה בהאיש מקדש (קדושין ד' נא.) גילוי דעת בגיטין בהשולח גט (גיטין ד' לד.) מומר אוכל נבילות להכעיס לקמן. רש"י.

על חמור חשוד גם על דבר קל. אבל הוזהר בדיני ממונות, כשר לדיני נפשות. ולכאורה אביי הסובר שאוכל נבילות להכעיס אפילו שלא נחשד על ממון פסול גם לעדות ממון סובר כרבי מאיר, ורבא שמכשיר וסובר שרק החשוד על החמור חשוד על הקל סובר כרבי יוסי. דוחה הגמרא, בשיטת רבי יוסי אין מחלוקת שהוא סובר האוכל נבילות להכעיס אינו פסול לעדות ממון. אלא שנחלקו בשיטת רבי מאיר. אביי סובר כרבי מאיר שהחשוד על הקל חשוד גם על החמור. ורבא אמר, רבי מאיר סובר שחשוד רק בעד זומם בממון שהוא רע לשמים ורע לבריות. אבל לגבי האוכל נבילות להכעיס שאמנם הוא רע לשמים אבל אין רע לבריות אין הוא חשוד גם על החמור.

ואמרת הגמרא, שהלכה כאביי והחשוד לאכול נבילות להכעיס חשוד על ממון. ואפילו שהקשו עליו יש לומר שהברייתא היא זה לשיטת רבי יוסי. שואלת הגמרא, והרי יש כלל שבמחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי? דוחה הגמרא, שכאן הלכה כרבי מאיר הואיל והתנא סתם כרבי מאיר.

המעשה בבר חמא שהרג את הנפש ומבררת הגמרא היכן התנא סתם כרבי מאיר. ומביאה מעשה שבר חמא הרג את הנפש. אמר ריש

גלותא לרב אבא בר יעקב, צא ועיין בדין אם ודאי הרג קטל יעקרו את עיניו⁴¹³. באו שני עדים והעידו בו שודאי הרג. הלך הנידון והביא עדים אחרים שאחד העיד על אחר מעדי ההריגה, שבעצמו ראה שגנב קב שעורים קלופים, ואחד אמר שראה שגנב כת של רומח. שאלו רב אבא בר יעקב, האם אתה סובר כרבי מאיר שהואיל ונחשד על ממון חשודים גם על עדות נפשות. והרי במחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ולשיטתו הוזהר בדיני ממונות כשר לדיני נפשות?

במקום שנחלקו ר"מ ור"י הלכה אמר לו רב פפי, והרי במקום שהתנא סתם כרבי מאיר כר"י חוץ כשהתנא סתם כר"מ הלכה כרבי מאיר. ששנינו כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות. אם נאמר שזה רבי יוסי, והרי יש את עד זומם שפסול בממון, שלגבי דיני נפשות כשר ולגבי דיני ממונות פסול! אלא ודאי שהתנא סתם כאן כרבי מאיר. דוחה הגמרא, יתכן והברייתא כרבי יוסי, ומדברים לגבי פסולי ייחוס⁴¹⁴. ומוכח כן, שהרי בסיפא שנינו, יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות. ואם הכוונה לעד זומם, הרי הכל מודים שעד זומם החשוד על נפשות פסול גם לגבי דיני ממונות? אלא מוכח שהברייתא מדברת בפסול יוחסין⁴¹⁵.

413 לפי שדיני נפשות בטלו פסק כן משום קנס. וי"א יטלו ממנו ויתנו ליורשין ויש אומרים נידוי. וראשון עיקר. רש"י.

414 לעדות נפשות צריכים שיהיו מיוחסים, כשם שבית דין מנוקים בצדק שנאמר בצדק תשפוט כן ב"ד מנוקין מכל מום שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך. רש"י.

415 כגון גר וממזר הכשרים לדון דיני ממונות ופסולים לדון דיני נפשות. רש"י.

ממשנתנו משמע שהתנא סתם אלא אומרת הגמרא, שבמקום אחר מצינו שהתנא מכריע כרבי מאיר.

כרבי מאיר

ששנינו, אלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית והעבדים. זה הכלל, כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הן אין כשרין לה. אם נאמר שהמשנה כרבי יוסי, הרי בדיני נפשות האשה אינה כשרה והם כשרים? אלא כאן התנא סתם כרבי מאיר, וממילא העדים פסולים להעיד על כך שבר חמא הרג את הנפש. ומספרת הגמרא שבר חמא נישק את רגלי רב פפי, וקיבל עליו להצילו ממס המלך כל חייו.

משנה

ואלו הן הקרובין הפסולים לעדות: אחיו ואחיו אביו ואחיו אמו, ובעל אחותו שהוא כאחיו, ובעל

ואלו הם הקרובים

אחות אביו ובעל אחות אמו, ובעל אמו וחמיו וגיסו בעל אחות אשתו, הן ובניהן וחתניהן, ובן אשתו לבדו פסול ולא יוצאי חלציו⁴¹⁶. אמר רבי יוסי, זו משנת רבי עקיבא. אבל משנה ראשונה, דודו ובן דודו וכל הראוי ליורשו שהם מצד קורבי האב⁴¹⁷, וכל הקרוב לו באותה שעה שהוא ראה את העדות או שבא להעיד. היה קרוב ונתרחק בשעת העדות, הרי זה כשר. רבי יהודה אומר, אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה, הרי זה קרוב. וכן פסולים האוהב והשונא. אוהב זה שושבינו שמשמחו בימי חופתו, שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה. אמר לו לא נחשדו ישראל על כך להעיד שקר משום איבה ואהבה⁴¹⁸.

גמרא

שואלת הגמרא, מנין לומדים פסול של קורבה לעדות? דתנו רבנן, "לא יומתו אבות על בנים" אם הכתוב בא ללמד שלא יומתו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות, הרי כבר נאמר "איש בחטאו יומתו"? אלא לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים, ובנים לא יומתו על אבות בעדות אבות. שואלת הגמרא, והאם אין הבנים נענשים בעון אבות, והרי כתבו: "פוקד עון אבות על בנים"? עונה הגמרא, שם מדובר כשאוחזים הבנים במעשיהם של האבות. כפי ששנינו בברייתא, נאמר: "ואף בעונות אבותם אתם ימקו", הכתוב מדבר כשהבנים אוחזים במעשי אבותיהם. ואין מדובר כשאין אוחזים, שהרי על כך נאמר: "איש בחטאו יומתו", אלא מוכח שהבנים נענשים על עוונות אביהם רק כשאוחזים במעשי אבותם. ומה שכתוב "וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו" ומשם נלמד שכולם ערבים זה בזה, ומשמע שנענשים אף שאין אוחזים במעשיהם? שם העונש הוא על כך שהיה בידם למחות ולא מיחו.

416 רש"י מק' שלכאורה ניתן ללמוד את דינו ממה שכתוב בעל אמו, ועונה רש"י שאת כל הפסולים של המשנה ניתן ללמוד זה מזה חוץ מבן אחי אשתו שיוצא מכלל בעל אחות אביו, וחתנו שיוצא מכלל חמיו שלא נשנו במפורש. רש"י.

417 אבל קרובי האם כגון אחי אמו כשר לו שהרי אינו ראוי ליורשו. רש"י.

418 ודווקא בעדות חולקים, אבל חכמים מודים שפסול לדון, כיון ששונאו לא יכול להפוך בזכותו. רש"י.

